

Komentar in karta: 1/23

SLA V014 'usta'

Tjaša Jakop

1. Gradivo

Za pomen 'odprtina na spodnjem delu obraza za sprejemanje hrane in za govorjenje', knj. *ústa* (*ú*), v večini narečij prevladuje leksem *usta* oz. *uste* (na karti kot *ust-*). Nekateri leksemi so zapisani le enkrat, npr. *grlo*, (*h*)*amej*, *trobec* (z oznako slabšalno), drugi so zemljepisno ozko omejeni, npr. v vzhodnih narečjih *lampe* in *čobe* (v T392 in T393 z oznako slabšalno, v T394 pa nezaznamovano). Leksemi *ust-*, *čob-*, *lamp-* in *žnablj-* so zapisani z različnimi imenovalniškimi končnicami glede na spol in število. Poleg izvornoslovenskih leksemov so zlasti v narečjih, ki so v stiku s sosednjimi jeziki, možna tudi prevzeta poimenovanja (npr. *boča*).

2. Morfološka analiza

ust- < **ust-a* 'usta'

grlo < **gvr-dl-o* ← **žer-ti* 'žreti, požirati'

gobec < **gob-ɔc-ɔ* ← **gob-a* 'goba'

šoba < **šob-a* 'štrleča ustnica'

šobice < **šob-ic-ɛ*

čob- < morda **čɔnob-a* 'štrleča ustnica'

boča < *(*boč*)-*a* ← furl. *bocje* 'usta'

žnablj- < *(*žnab(ə)l*)-*ɔ* ← srvnem. *snabel* 'kljun'

trobec < **trɔb-ɔc-ɔ* ← **trɔb-a* 'troba' ← stvnem. *trumba* 'troba'

lamp- < *(*lamp*)-*a*, nejasno

(*h*)**amej**, nejasno

3. Posebnosti kartiranja

Gradivo je zanimivo predvsem z glasoslovnega stališča, npr. razvoj *ū* > *ü*, proteza *v-* in *h-* ali sekundarni *-j-* pred dentali, možna bi bila tudi karta s prikazom feminizacije nevtar v množini (npr. *usta* ali *uste*).

Kot enkratnici s *šob-* sta kartirana leksema *šoba* v T160 in *šobice* v T412.

Kot enkratnice so kartirani leksemi (*h*)*amej* v T033, *trobec* v T156 in *grlo* v T058 (za pomen 'grlo' je v tej točki zapisan leksem *goltan*).

Kot tretji odgovor je z znakom za komentar kartiran leksem *lampe* v T392.

4. Uporabljena dodatna literatura

/

5. Primerjaj

SLA: V013 'ustnica' (1/22), V020 'grlo' (1/23); OLA: 1384, 1385; ALE: 156;
SDLA-SI: /; ALI: 161; ASLEF: 1243; HJA: 83